

Adem Demaqi

A SZERB NÉPNEK MEG KELL MONDANI AZ IGAZAT

*Szerencsés Zsuzsanna beszélgetése A Tolerancia és Együttélés
Bizottságának elnökével a szerbek és az albánok közötti párbeszédéről*

– Ha mint embert keresnek engem, akkor jó helyen járnak, de ha bennem csak albán nacionalistát látnak, máris itt az összetűzés – ezzel fogadja a szerbiai újságírókat Adem Demaqi, a kosovói Tolerancia és Együttélés Bizottságának elnöke, azt bizonygatva, hogy minden konfliktusunk, akár mostani, akár korábbi – a tudatra vezethető vissza. Megkérdem tőle, hogy szerinte lehetséges-e a szerbek és az albánok közötti párbeszéd. – Már hogyan lenne, csak el kell kezdeni! – válaszolja.

– *És van-e etnikumok közötti párbeszéd a mai Kosovóban?*

– A többi kosovói kisebbséggel már kialakítottuk a párbeszédet, ezzel nincs gond. A szerbekkel kissé nehezebben megy, mert még mindig erős Belgrád befolyása. Ez által a Visszatérés koalíció által. Ezek úgy viselkednek, mintha a szerb parlamenthez tartoznának, mintha a szerb kormányból küldték volna őket ide. Ez kissé megnehezíti a dolgunkat. Mert azzal a néppel, amely úgy döntött, hogy itt marad, amely itt is maradt és úgy véli, hogy itt a helye, a párbeszéd feltétlenül szükséges. Ez nem vitás, hiszen egyazon országban, egyazon ég alatt élünk. Ami az albánokat illeti, a többség tisztában van vele, hogy nem minden szerb bűnös. Mi a szerb rezsimet tartottuk bűnösnek. Ez nem a kosovói szerbek és albánok közötti háború volt. Ilyen háború sohasem volt. Viszont háború és felkelés tört ki a szerb rendőrség és a szerb zsarnokság ellen, amely Belgrádból érkezett. Ezt meg kell különböztetni. Persze, az egyszerű néppel lehet manipulálni. És még mindig ilyen befolyásolás alatt áll, ilyen manipuláció folyik vele. Belgrád pedig nem sajnálja a mesterkedés árát. Például az összes itt élő szerbnek folyósítja a nyugdíjat, de az albánoknak, akik pedig úgyszintén 30-40 évig fizették a járulékot, azoknak nem. Továbbá bizonyos embereket megfizet, kinevezi őket ide, és nagyobb fizetést ad nekik, mondjuk, egyes felelős személyeknek a gračanikai egészségügyben például fejenként 500 eurót, míg annak a másíknak ott Szerbiában 200 euró a fizetése. Tehát költi a pénzt, hogy befolyásolja, eltérítse az embereket az itteni helyzet megértésétől, a tényleges helyzet felismerésétől. Ez pedig az, hogy mi itt vagyunk, és nincs hová mennünk. Mind a szerbek, mind az albánok. Mi egymásra vagyunk utalva.

– *Mit jelent az, hogy nem fogadják el a tényleges helyzetet?*

– Hát, Szerbia befolyása még mindig nagyon nagy. A propaganda, a televízió . . . Jönnek az újságok is, de főleg a televízió és a rádió, minden nap, éjjel-nappal. Aztán ezek a küldöttségek is, meg ez a Čović, csak jön, aztán így, meg úgy . . . És akkor az emberek azt mondják, várjunk csak, most majd Szerbia visszatér ide, miért tegyünk bármit is, még majd felróják nekünk. Előfordult, hogy itteni szerbeket hívtunk a mi televíziónkba, a KRT-be, de néhányan azt mondták: Bizony, Adem, én félek, hát hogy menjek vissza utána Észak-Mitrovicába? Tehát fenyegetést és más hasonlót is alkalmaznak. Ezen a téren gondok vannak. Noha létrejött A Tolerancia és Együttélés Bizottsága, amely Az Emberi Jogokat és Szabadságjogokat Védő Tanács keretében tevékenykedik, és van két szerb tagja is, ketten-ketten minden nemzeti kisebbségből, és ez működik.

– *Mi a helyzet a mozgásszabadsággal és a kommunikációval?*

– Attól függ, hol. Prizrenben például könnyebb kapcsolatba lépni a szerbekkel, akik szabadon mozognak a városban. Prištinában is, azzal, hogy itt inkább a nők mozognak szabadabban, a férfiak kevésbé. Egyébként így van Gnjilanében is, Vitinában és Kamenicában úgyszintén, tehát már kijárnak az emberek. Nem igaz már az az állítás, hogy veszélyes kimozdulni. Ezt inkább a szerb rezsím fújja fel ott fent, jobban eltúlozza a helyzetet, mint amilyen a valóság.

– *Azt mondja: a szerb rezsím. Két évvel ezelőtt bekövetkezett az október 5-ei fordulat. Erről hogyan vélekedik?*

– Úgy vélem, lényegi változás Szerbiában nem történt. Ez még mindig csak kozmetika. Milošević megbukott, jött egy új garnitúra, de nem elég erős; ha valóban szándékában van is valamilyen gyökeres változást végrehajtani és valamilyen új politikát nyitni, ez az új hatalom és ez a rezsím még nem tette ezt meg. Ezért mondom, hogy a rezsím. Noha az emberek rászavaztak, ez még mindig nem az olyan igazi hatalom, amilyenre a szerbeknek szükségük van. A szerb népnek előbb meg kell mondani az igazat. Mi történt Kosovóban, mit követett el az a rezsím, az a Slobo . . . Szerbiában nagyon keveset tudnak arról, hogy mi történt Kosovóban. Mert a rezsím ezt eltitkolta előlük. Lám, ott vannak azok a sírok Szerbia-szerte. Ezt is eltussolták, erről sem beszélnek, vagy csak keveset beszélnek róla. Đinđić és a többiek nyilvánosságra hoztak némi keveset, amivel igazolhatják Milošević Hágának való kiadatását. Enélkül nem is tudták volna kiszolgáltatni. Szerbiában az egész nép keveset tud arról, hogy mit követtek el. Azt hiszik, hogy a NATO tényleg csak úgy kénye-kedvére rátámadt Szerbiára. Ők ezt így vélik. Pedig a NATO nem jött csak úgy. Itt Kosovóban nagy bűncselekmények történtek.

– *Ön szerint mi az, amiről a szerb közvélemény nem tud?*

– A több mint 20 000 nemi erőszakról. Tudja, a mi asszonyaink-lányaink ezt titkolják is, csak itt-ott ismeri be néhányuk, mert hát, istenem, ön is tudja, milyen a mi mentalitásunk . . . Több mint 15 000 embert kivégeztek, meggyilkoltak. Mintegy három és fél ezer ember eltűnt. Nincsenek sehol. Itt nincsenek, Szerbia nem ismeri el, hogy ott volnának, a családok meg várakoznak. Hogy a gyűjtogatásokról, rombolásokról ne is beszéljek. Tehát, szinte nincs olyan kosovói család, amelyet valamilyen módon nem sújtottak volna Milošević rezsímjének a gáztettei. Ezt pedig meg kell mondani. Amíg az egyszerű nép

nem ismeri meg az igazságot, addig nem fogja felkapni a fejét: várjunk csak, mit is tettünk valójában, kik vagyunk, merre is tartunk . . . Ám ezeket a kérdéseket még nem teszik fel Szerbiában. Sőt, vannak próbálkozások, hogy valamilyen módon hamarjában összemossanak mindent, mondván – igen, elkövettünk egyet-mást, de az albánok is elkövettek dolgokat, és így tovább. Igen, a háború után voltak olyan megátalkodott albánok, akik elkövettek ronda dolgokat. Ez igaz. Viszont nem lehet a kettőt összehasonlítani, azt, amit a rezsim követett el, és azt, amit valamilyen bandák és egyének követtek el; a kettő közé nem lehet egyenlőségjelet tenni. A szerb rezsim pedig ezzel próbálkozik, Čović és a többiek is ezt próbálják megtenni.

– *Kosovóban többen is emlegetik a bocsánatkérés szükségességét. Ön „lényegbeli bocsánatkérésről” beszél. Ez mit jelent?*

– Nagy változásoknak kell végbemenniük. Belső változásoknak. Szerbiában ez nem történt meg. Slobo elment, elmozdítottak néhány vezetőt le, vagy fel, az a Mladić meg ott settenkedik Belgrádban és Szerbiában, s ők azt mondják: nem találjuk. Ön elhiszi, hogy nem képesek megtalálni? Szóval, az a felépítmény, amely azt a sok gáztettet elkövette, még mindig erős, még érintetlen. Azután az ügynököknek, besúgóknak és szerb együttműködőknek az egész hálózata, amely Kosovóban tevékenykedett – teljesen tiszta és érintetlen. Még mindig itt működik. Tehát sok munka vár még ránk. Azután: ha valaki bocsánatot akar kérni ettől a néptől és ettől a Kosovótól, akkor fel kell hagynia azzal, hogy ismét megpróbálja Szerbia alá kényszeríteni Kosovót. Vagyis arra van szükség, hogy a szerb csúcvezetőség és a politikusok magyarázzák meg a szerb népnek: el kell ismerni az albánok önrendelkezési jogát, hogy dönthesenek önmagukról. Ahogyan jónak látják. Íme, ez lenne az igazi bocsánatkérés. De ha állandóan csak azzal próbálkoznak, hogy újból szerb rezsim alá kényszerítsék, ez a módszer elfogadhatatlan.

– *Mit ért azon, hogy kulcsfontosságú a tudat megváltoztatása?*

– Ha eljutunk a tudatnak arra a szintjére, hogy minden egyes ember, vagy legalábbis a többség ráébred: elsősorban emberek vagyunk és emberek voltunk, és hogy sokkal-sokkal hosszabb az az időszak, amelyben csak emberek voltunk, és nagyon rövid az a bizonyos történelmi szakasz, amelyben holmi albánokká, holmi szerbökké váltunk . . . Mert most mi történik? Azon civa-kodunk, hogy történelmileg ki milyen nyelvet és kultúrát fejlesztett ki, milyen lombozatú fává terebélyesedett. Ám ha visszatekintünk, akkor látjuk, hogy minden ugyanazokhoz az emberi gyökerekhez vezethető vissza. Ezt kell megmagyarázni az egyszerű népnek. Hát mi különbség van köztem és egy szerb ember között? Semmilyen. Ő is egy indoeurópai nyelvet beszél, én is egy indoeurópai nyelvet beszélek. Ha leásunk a gyökerekig, mindannyian indoeurópai népek vagyunk. De azokkal a népekkel is, amelyekkel nem azonosak a gyökereink, mind emberek vagyunk. Mindnyájan. A lényeg az emberi mivoltunk. Ezt kell tudatosítanunk. Így kell éreznünk és élnünk, ebből a szemszögből kell megítélnünk a dolgokat. Akkor minden gondunk megoldódhat. Hiszen ha szeretem a saját szabadságomat, akkor hogyan is vitathatnám el a másokét? Mások szabadságát megrövidítve a saját magamét is megrövidíttem. Ezt is meg kell magyarázni az embereknek. Hogy ne higgyék, az egyik felett csak akkor derül ki az ég, ha a másik felett beborul. Nem jó ez a mondas.

– *Állandóan azt hallani, hogy Kosovo jövője a multietnikusságában rejlik. Ön szerint milyen elfogadható politika vezet az ilyen jövőbe?*

– A multikulturalizmus nálunk megvan. Ezzel sohasem volt gond. És amikor a világ azt szorgalmazza, hogy nekünk többnemzetiségűeknek kell lennünk, akkor nyílt kapukat döngtet. De hogyan is lesz majd? Vajon az albánok többségként úgy viselkednek-e majd, ahogyan kell? Úgy vélem, hogy a fő kérdés, az egész stabilitás alapja – az albánok. Mert ők vannak többségben. Ők azok, akik mindent elronthatnak. Ezért az én egész tevékenységem az albánok felé irányul. Állandóan mondogatom nekik: nincs olyan szabadság, amely csak a miénk. A Nap nem csupán az albánokra süt. Vagy mindenkit melegít, vagy senkit sem. Ezért fordulok az albánok felé. És ezért vélem úgy, hogy a világ egy kissé téved, amikor mindent a kisebbségekhez, különösen a szerbekhez igazít, ezeket a többieket meg szinte el is hanyagolja, elfelejti, hogy egyáltalán léteznek, pedig én úgy vélem, hogy elsősorban az albánokkal kell foglalkozni. Azt kell megmagyarázni és elérni, hogy az albánok elfogadják a politikát, hogy barátokkal legyenek körülvéve. És ki az első barát? Ezek a velünk együtt élő kisebbségek. Ők az első számú barátaink, mert együtt élnek velünk. Ez a mi feladatunk. És ebben kié a legnagyobb felelősség? Hát a többségé. Ezzel kapcsolatban kisebb nehézségeim is vannak ezekkel az én albánjaimmal, mert azt mondják: milyen felelősségünkről beszélsz te, hát nem tudod, mit cselekedtek velünk? Igen, megtették. Mert egy rezsimnek 50 év alatt nem volt nehéz fellelnie azokat, akik hajlandók voltak különféle kedvezményekért, kiváltságokért eladni magukat. Akadt ilyen az albánok között is. Nem kevés azoknak az albánoknak a száma, akik úgyszintén elárulták az albán érdekeket, beléptek az UDBÁ-ba, kémkedtek, dolgoztak neki. Nincs tehát olyan nép, amelyben ne lenne konkoly, amelyet a hatalom felhasználhat. Ezt magyarázom én az albánoknak. Sikerült is nagymértékben meggyőzni őket, megmagyarázni, hogy nincs más választás. Mondom az albánoknak: nem kell nekünk semmit sem ajándékoznunk senkinek. Mindenki az Istentől kapja, amikor megszületik. A mi dolgunk csak az, hogy elismerjük a másikat, mint velünk egyenrangút. Hogy elismerjük neki mindazt, amit saját magunknak szeretnénk. Hogy elismerjük és méltányoljuk azt, ami másokat is megillet. Ez az egyedüli megoldás.

– *Mi a véleménye azokról a nézetekről, hogy még túl korai lenne a szerb–albán párbeszéd?*

– Látja, nekem más az álláspontom. Én azt mondom: a párbeszéd akár holnap is elkezdődhet, de attól függ, milyen alapról indul ki. Ha a szerb fél kinyilvánítaná, hogy elfogadja, kész lenne elfogadni a kosovói polgárok többségének az akaratát, hogy ők maguk döntsenek a jövőjükéről és a boldogulásukról, hogy velünk tartanak-e, vagy pedig nem tartanak velünk – akkor a párbeszéd már holnap is elkezdődhet. Ám az olyan párbeszédet, amely valamilyen határozatokhoz, bizonyos számításokhoz kötődik, hogy az albánoknak a szabadságnál kevesebbet kínálnanak fel, és hogy az albánoknak tiszteletben kell tartaniuk Szerbia és Jugoszlávia szuverenitását és integritását, nos, az ilyen párbeszédet az albánok nem fogják elfogadni. Még ha akadnak is olyan albánok, akik hajlandók az ilyen párbeszédre, ez a tárgyalás nem hozna valódi megoldást. Ez csak egyfajta előlegezés lenne, egy ideiglenes valami, ami végül megint csak lobbanna, és még rosszabb lenne, mint volt. Én viszont – nem mint albán, hanem mint ember – azt akarom, hogy ne legyen több vérontás

ebben a térségben, hogy egyszer s mindenkorra megszabaduljunk ettől a váltságtól, amely már száz éve nehezedik ránk. Ez pedig azt jelenti – a polgárok akarata szerint rendezni a dolgokat. Döntsenek ők. Ha úgy döntenek, hogy Szerbia alá tartozzunk – Szerbia alá rendeljük magunkat. De ha a függetlenséget választják – legyünk függetlenek, és akkor független tényezőkként kezdjünk igazi együttműködést. Ez valódi együttműködés lesz. Ha tehát idejében lerakjuk az alapokat, amelyekről a párbeszéd kiindulhat, íme, kezdetünk tárgyalni. Azon az alapon, hogy tiszteletben tartják a nép akaratát, hogy döntsön saját jövőjéről és boldogulásáról – a párbeszéd holnap elkezdődhet. De így, ahogy most próbálkoznak . . . Most olyan embereket próbálnak találni, akik hajlandóak a szabadságnál kevesebb valamit is elfogadni. Ezért fog nehezen menni az ilyen párbeszéd. Ezért tétovázik Rugova, meg az a másik is, mert súlyos a döntés, hogy magukra vállalják a felelősséget Szerbia szuverenitásának és integritásának az elfogadásáért. Mert ennek a népnek vannak gyengeségei, viszont mégis megérett. És ez az ifjúság már nem hajlandó úgy tűrni, mint ahogy mi túrtunk egykor, amikor mi voltunk fiatalok. Azonnal boldogulni akar. Ezért súlyos a felelősség, ezért szabadkoznak, tétováznak és vonakodnak, ezért próbálnak kivergődni ebből a helyzetből, amelybe önmagukat hozták, mert saját maguk írták alá a Rambouille-i megállapodást, amelynek egyik pontja szerint Kosovóra vonatkozóan elfogadták Szerbia és Jugoszlávia szuverenitását és integritását. Saját maguk írták alá. Aláírtak egy dolgot, aztán meg az történt, közvetlenül utána, hogy kitört a háború, jött a nagy vérfürdő, a súlyos vérontás, amely helyrehozhatatlan, és amelyet nem lehet elfelejteni. Felszínre került a Kosovo elszerberesítésére vonatkozó egész szerb projektum. És most, mindezek után, ezek is tétováznak, mert szembe kell szegülniük az egész néppel. Hogyan igazolják magukat? Hol éljenek? Nem lehet örökké mögöttük a KFOR, hogy állandóan vigyázzon rájuk. Úgyhogy minden attól függ: min fog alapulni, milyen kiindulópontból kezdődik a párbeszéd, milyen álláspontot képviselnek majd a tárgyalófelek. Ha az alap egészséges, a párbeszéd azonnal elkezdődhet.

TUDTAM, MI FOG TÖRTÉNNI

A szerb rezsimet zavarta az itteni multietnikusság. Volt néhány nyilvános terv, hogy a titkosokról most ne is beszéljünk, s ezeket a Kosovo elszerberesítésére vonatkozó nyilvános terveket pártként, hatalomként hirdették. És hogyan lehetett megvalósítani ezt az elszerberesítést? Csakis az albánok eliminálásával. Képzelve csak el, Prištinában van 850 utca. És ebből a 850 utcából csak tucatnyinak maradt albán elnevezése. Az összes többi szerbre változtatták. És mindegyik főbb utcát azokról a csetnik fejesekről nevezték el, akiket a történelem az albánellenességükről ismer. Aztán Prizrenben emlékművet emeltek Dušan cárnak, itt is, ott is templomokat építettek . . . Azt akarták kifejezni, hogy ez itt Szerbia. Ezt az elszerberesítést a legdurvább módon végezték. És ez nyugtalanságot váltott ki. Mi tíz éven át próbáltuk, Rugovával együtt, hogy békés úton rendezzük a kérdéseket, hogy egyezsre jussunk. Tízszer jártam Belgrádban, százperces interjút adtam a Belgrádi Televíziónak. Azt is mondtam, íme, térdre borulok előttetek, úgy kérem, hagyjátok ezt abba, próbáljunk megegyezni . . . Ez 1993-ban volt. Nem is olyan nagyon régen. Ők azonban hallani sem akartak róla. Majdhogynem a szememet kaparták ki. Minek jöt-

tél? Ki vagy te? Hát nem jugoszláv útleveled van neked, no, majd mi elveszük tőled az útlevelet, majd mi kitoloncolunk . . . Én meg azt mondtam, benneteket én nem toloncolnálak ki . . . Szóval, minden lehetséges módon megpróbáltuk a békés úton való rendezést. Én tudtam, mi fog történni. Hogy vérontás lesz. Ők azonban eltökélték, hogy elszerbesítik Kosovót, s végül kiterítették a kártyáikat. Milyen ez a szerbesítés? Egyeseket meg kell ölni, a többséget elűldözni Kosovóból, és majd akkor lássuk, ki maradt, hogy fog kinézni Kosovo! De látja, mindez meghiúsult. Mert kicsi a világ. És nem engedi többé, hogy agyba-főbe verje egyik a másikat. Úgyhogy mindezek a tervek meghiúsultak. Most tehát újra kell kezdenünk, de nem téves elképzelésekkel, hanem olyan projektumokkal, amelyek arra vonatkoznak, hogyan fogunk örökre együtt élni. Ha pedig akarjuk ezt, akkor először az albánoknak kell elfogadniuk a rájuk háruló kötelességeket, olyan többségi népként, amely minden más népet tiszteletben tart. Nem úgy adagolva a jogokat, mint ahogyan azt Szerbia tette: most lehetnek középiskoláitok, most nem lehetnek . . . Hanem, hogy amit a kisebbségek kérnek, azt meg is kell kapniuk. Ez az egyedüli módszer. Ez a valódi hosszú távú politika. Minden egyéb, ami máról holnapra, érdekekre és konjunktúrára épül – bukásra van ítélve.

HAJLANDÓ VAGYOK ODAMENNI

Fordultam én már többször is a szerb nyilvánossághoz. Voltam Belgrádban rögtön az után az október 5-e után is, nem egészen egy hónappal Milošević bukása után. Megint hajlandó vagyok odamenni. Szó sincs róla, hogy én nem akarok a nyilvánosság elé lépni, ha igény mutatkozik rá, kész vagyok ismét elmenni. Mert az embereknek meg kell magyarázni a dolgokat. Sok mindent, amiről nem tudnak. Ez tisztázza a helyzetet. Mindaddig, amíg nem találkoznak, nem beszélgetünk, nem folytatunk párbeszédet, megmaradnak a kételemek, bizonyos szorongások és félelmek. És továbbra is megmarad egy légyeres tér, amelybe mindenféle elemek bedobhatják a kicsinyes, napi érdekeiket szolgáló álhíreiket, hamis állításait, és akkor az ügy nem mozdul el a holtpontról.

KRSTA, A BÖRTÖNŐR

Nekem a saját népemmel van a legtöbb gondom. Azt mondják: mit akarsz te, Adem, ezekkel a cigányokkal, hát nem tudod, mi mindent követtek el? És mit akarsz te a szerbekkel, hát nem látod, mit tettek veled? Tönkretettek, fél életedet börtönben töltötted, anyád idő előtt halt meg miattuk, 15 ezret megöltek, elment az eszed, mit csinálsz . . . Másra hagyhatnád már, mint hogy te csináld, még elveszíted a tőkét, amelyet azzal szereztél, hogy annyi időt töltöttél börtönben . . . Hiszen te feláldoztad magad a népedért, most meg tönkreteszed magad. És ha az ember nem lenne annyira biztos abban, amit tud és gondol, végül maga is elkezdene töprengeni: tényleg, talán nekik van igazuk . . . Én azonban annyira szeretem a népemet, hogy nem szeretném, ha ugyanazokat a hibákat követné el, amelyeket a szerb nép elkövetett. Igen, megszenvedtem, mindenben volt részem . . . senki nem ült börtönben annyit, mint én. De a börtönökben én olyan emberekkel is találkoztam, szolgálatból, akiknek megesett rajtam a szívük. Szerbek voltak. Tehát a kiválasztottak közül valók. A rezsim a legmegbízhatóbbakat válogatta össze. És közöttük volt valami rendőr is Požarevacon, soha nem fogom elfelejteni, itt, a priština-i fogdá-

ban meg valami Krsta . . . Amikor sétára vittek bennünket, s a cellában nem tudhattuk, hogy odakint esik a hideg eső, akkor beszólt: Adem, vedd fel a zubbonyodat, mert hideg van! Pedig mondhatta volna magában azt is, hogy mi közöm hozzád! Vagy: cellavizsgálatot rendelt el a parancsnokság. Ha akarta volna, talán talált is volna valamit, de Krsta nem akarta . . . Krstának hívták. Tehát nem lehet általánosítani, hogy minden szerb rossz. Én a börtönben is megbizonyosodtam arról, hogy: várjunk csak, lassan a testtel! És a legbiztosabb mód, ha a saját házában mindenki a legszükségesebbet végzi. Ha nem nézi, mit tesz a másik. Például, hogy nézd csak, lám, mit csinálnak a szerbek, nem tesznek semmit, nem akarják megbánni a vétkeiket, senki sem akar bocsánatot kérni az albánoktól, szeretnék eltussolni mindazt, ami és ahogyan történt, ki akarják egyenlíteni a szerbek büntetteit az albánokéval, tehát kicsit én, kicsit te, és most folytassuk ugyanott, ahol abbahagytuk . . . De azok, akik így tesznek, egyenesen a saját népük ellen cselekszenek. Mert ma olyan a világ, hogy senki sem falhatja föl a másikat. A szerb nép nem kebelezheti be az albánt, mint ahogy az albánok sem nyelhették el a szerbeket. Mi más marad tehát: önmagunkat kell helyretennünk, öntudatra ébresztenünk.